

KUNSTSENTRENE I NORGE

Til
Kulturdepartementet
postmottak@kud.dep.no

Avsender:
Landsforeningen Kunstsentrene i Norge (KiN)

Dato: 15.august 2014
Deres ref: 14/2284

Innspill til utredning om kunstnerøkonomi

Vi takker for invitasjonen til å komme med innspill til en helhetlig gjennomgang av kunstnerøkonomien og virkemiddelbruken i kunstnerpolitikken. Vi ønsker å fremheve det regionale perspektivet i den nasjonale kunstpolitikken og fronte noen konkrete forslag til tiltak via regionale aktører som kunstsentrene. Spesielt vil vi fremheve forslag til endringer av ordningen Statens utstillingsstipend. Vi vil også nevne at KiN ser svært positivt på pilotprosjektet for utstillingshonorar som nylig ble iverksatt og ønsker at erfaringer fra prosjektet kan overføres til kommuner og fylkeskommuner.

Et uutnyttet næringspotensiale i den regionale infrastrukturen – nettverkene i det frie feltet

Sentrene skaper og videreformidler kunstoppdrag og sørger slik sett for etterspørsel og et levende marked for visuell kunst i hele landet. Kunstsentrene utgjør sammen med museene og kunstforeningene en av de tre store instansjonsnettverkene som jobber med formidling av visuell kunst regionalt. Spesielt for sentrene er en profesjonsstyrt organisasjonsform som gir produsentnær kjennskap til feltet og verdifull kunnskap om erfaringer og behov på den regionale kunstscenen. Vi mener at det ligger mange muligheter spesielt i det regionale kunstfeltet. For å prøve ut og kvalitetssikre nye næringsområder behøver vi å bygge opp koordinerende funksjoner via nasjonale nettverk som for eksempel Kunstsentrene i Norge.

Det er flere momenter som gjør at vi vil fremheve det regionale potensialet i utredningen:

1. En stor del av oppdragsmengden for kunstnere finnes ute i regionene. Regionale forskjeller gir ulike oppdragstyper og mange av disse vil ha overføringsverdi mellom regionene. Nettverkene har potensiale til å skape nyttige oversikter og økt etterspørsel for kunstnere på tvers av regionene. I KiN-nettverket utveksler sentrene nye prosjekter, samarbeidsformer, oppdrag, kunnskap, og lærer slik av hverandre. Overføringsverdien av utvekslingen kan blant annet måles gjennom nøkkeltall fra organisasjonene. Konkrete tiltak i nettverket som kurstilbud innen prosjektstyring og økonomi kan stimulere til økt entreprenørskap og økt etterspørsel etter kunstneres kompetanse.
2. Et organisasjonsmangfold i regionene bidrar til utvikling av kunstmarkedet og etterspørselen etter tjenester fra visuelle kunstnere. Aktørene «konkurrerer» i stor grad om de samme midlene i arbeidet med utviklingen av formidlingsarbeidet, dermed blir det en del prosjektaktivitet hvor kunstnere hyres inn. Etterspørselen må også måles i andre kvaliteter enn rene kunstkjøp og ses i sammenheng med kvaliteter som faglig utvikling regionalt, nasjonalt og internasjonalt, rekruttering og bruk av kompetanse, regional utvikling, osv. Et differensiert sett av øremerkede virkemidler innenfor den regionale kunstpolitikken kan styrke konkurransen på det regionale kunstmarkedet og slik øke etterspørselen.
3. Det regionale nivået er en inngangsport til internasjonale markeder. Institusjoner og aktører er knyttet til globale verdikjeder av fagmiljøer og personer og via innhenting av eksternt kompetanse og samarbeid med f.eks nordiske og europeiske prosjekter.
4. Forholdet mellom relevante kunsttilbud og behovene i kulturlivet generelt varierer mellom regionene. Forhold som hvorvidt regionen har utdanningsinstitusjoner eller ikke og hvor regionen plasseres mellom sentrum – periferi påvirker tilbud og etterspørsel. Ulikhetene som skapes reiser noen viktige spørsmål rundt næringspotensialet i regionene:
 - Hvordan er det med kunstkompetansen hos partene i regionen (blant aktører, politikere, næringsliv)?
 - I hvilken grad blir regionale/eksterne aktører benyttet?
 - Står kunsttilbudet i rimelig forhold til behovene i det regionale kulturlivet generelt?

5. Skattereduksjon for bedrifter vil kunne være en kraftfull måte å stimulere innkjøp av kunst, særlig i regionene. Å fjerne merverdiavgiften for kunsthåndverk kan også stimulere til økt entreprenørskap og økt etterspørsel.

Etterspørselsperspektivet og kunstsentrene

I 2013 hadde kunstsentrene hele 143 utstillinger. Utstillingsprogrammene inneholder kunst av både nye og etablerte kunstnere, kuraterte program, juryerte program og stipendutstillinger. På sentrene får kunstnere et rom til å eksperimentere og utvikle større prosjekter, noe som ofte blir et springbrett til nye arenaer og nye oppdrag, for eksempel vandretstillinger. Sentrene videreformidler også salg av kunst, både fra utstillinger og fra egne kunstbutikker. Utstillerne mottar utstillingshonorar når de stiller ut i sentrene. I dag opererer sentrene med ulike satser, men målet er å få til en felles norm for utstillingshonoraret i sentrene.

I tillegg til utstillingsvirksomhet driver sentrene en omfattende oppdragsformidling, spesielt satses det på kunst i offentlige rom- oppdrag, oppdrag innen Den kulturelle skolesekken og ulike typer prosjektvirksomhet og samarbeid.

Kunst i offentlige rom- oppdrag:

Kunst i offentlige rom er det største oppdragsfeltet for visuelle kunstnere. Sentrene utlyser på vegne av kommuner og fylkeskommuner oppdrag til kunstnere som kunstkonsulenter, prekvalifiseringer og konkurranser både internt i fylkene, men også fra sin region til hele landet. Sentrene driver utviklingsarbeid for å heve kvaliteten på kunst i offentlige rom-arbeidet i kommunene og slik sett økes oppdragsmengden til kunstnere.

Bevaring av bruken av kunstsentrenes fagkompetanse innen den fylkeskommunale og kommunale ordningen av kunst i offentlige rom er et svært viktig moment siden så mange kunstnere får store inntekter fra oppdragene og Koro har endret på kunstsentrenes og kunstnerorganisasjonenes formelle rolle i den kommunale og fylkeskommunale ordningen. I forlengelsen av dette er det viktig at det offentlige bruker profesjonelle kunstnere til ulike kunstfaglige oppdrag og ikke «hyggelige amatører».

KiN ønsker å være en pådriver for at sentrene kan tilby dagens konsulenttjeneste for kunst i offentlige rom- oppdrag også til det private markedet, men også være et bindeledd for næringslivssamarbeid. Et forslag er å avsette prosjektmidler til å gjennomføre piloter regionalt for å undersøke næringspotensialet for kunstnere på det private markedet. KiN kan være et koordinerende ledd mellom kunstsentrene og næringsliv, kommuner og fylkeskommuner i arbeidet med pilotprosjekter. KiN vil med sine 15 relativt like enheter kunne gi et nyttig, kvalitativt og til dels kvantitativt sammenligningsgrunnlag.

Den kulturelle skolesekken (DKS):

Kunstsentrene har i mange år utviklet DKS- produksjoner, formidlet oppdrag og markedsført produksjonene til kommuner og fylkeskommuner via egne nettsider og via nasjonale arenaer. Arbeidet har bidratt til et sterkt produsentmiljø og økt etterspørsel for kunstnere både lokalt og nasjonalt. KiN mener det er mye potensiale å hente i DKS- ordningen for kunstnere, noe som kan være en oppgave for lokale og regionale myndigheter å kartlegge i samarbeid med sentrene.

Samarbeid og prosjektvirksomhet:

Prosjektaktiviteten blant sentrene rommer både organisasjonsutviklingsprosjekter og reint faglige utviklingsprosjekter. Prosjektene tar form som for eksempel festivaler, nybygg, kurs og kompetanseutvikling, kunstsalg, tverrfaglig samarbeid, nordisk- og EU-samarbeid, osv. Prosjektaktiviteten gir oppdrag til kunstnere, men det ansettes også kunstnere i staben i sentrene og som prosjektmedarbeidere. Erfaringen fra arbeidet via sentrene gir kunstnerne en etterspurt prosjektkompetanse og en nødvendig basis til å drive frem nyskappingsprosjekter.

Forslag til endring av Statens utstillingsstipend / Utstillingsstipendet:

Statens utstillingsstipend er et viktig virkemiddel for å styrke billedkunstnere og kunsthåndverkeres arbeid over hele landet. Kunstnere får muligheten til å eksperimentere på ulike utstillingssteder uavhengig av om prosjektet kommer til å selge eller ikke. Stipendet er et viktig bidrag til å holde et høyt nivå på utstillingsvirksomheten av frie uttrykk i regionene. Stipendet er for mange kunstnere en portåpner til nye oppdrag.

Utstillingsstipendet må få en form som gjør det til et strategisk virkemiddel for å styrke, utvikle og synliggjøre de regionale kunstscenene. Organiseringen trenger en mer effektiv og forenklet modell.

KiN ønsker å foreslå at:

- utstillingshonorar til kunstneren inkluderes i stipendsøknadens budsjettoppsett. Evalueringen av utstillingsstipendet i 1997 framhever at utstillingsstipendet bidrar til å heve kvalitets- og profesjonalitetsnivået på en utstilling, men ivaretar i varierende grad kunstnerens behov for bedre økonomiske vilkår. Dette er fortsatt situasjonen både på grunn av lavt stipendbeløp i forhold til økte produksjonskostnader, men også fordi

det ikke har vært vanlig å inkludere honorarer til kunstnerne i utstillingsbudsjettene. Vi anbefaler derfor at honorarer til kunstneren må inkluderes som fast utgiftspost i søknadens budsjettoppsett.

- taket på søknadsbeløpet på 50.000 kr fjernes for å styrke stipendordningens relevans og fleksibilitet. Produksjonskostnadene har økt betydelig siden 2002 og det er behov for å kunne satse friere relativt uavhengig av varierende prosjektkostnader.
- stipendrammen økes fra 3,8 mill til minst 8 mill og stipendet videre følger prisveksten i samfunnsutviklingen.
- KiN forvalter ordningen (som foreslått i Mld.St.23 og 10) og følger opp de regionale behovene i feltet tettere. Som forvalter vil KiN kunne tilrettelegge for en fylkeskommunal forankring av utstillingsstipendet gjennom dialog og informasjonsrettede tiltak.
- For å effektivisere arbeidet foreslås antall regionale innstillingskomiteer redusert til fem fremfor dagens femten; til Østlandet, Sør-Norge, Midt-Norge, Vest-Norge og Nord-Norge. Lederne av de fem innstillingskomiteene vil utgjøre tildelingskomiteen. Fortsatt 2-trinns behandling for en helhetlig stipendbehandling.

Konklusjon

En tydeligere kunstpolitikk overfor det regionale samfunnsnivået vil gi grobunn for kunstnerisk entreprenørskap, økt etterspørsel og styrket næringspotensial. Regionale interessenettverk og effektive virkemidler er vesentlig for opprettholdelse og utvikling av etterspørsel og næringspotensial for kunstnere. Kunstsentrenes virksomhet med utstillingsprogram, oppdragsformidling, stipendadministrasjon osv, gir kunstnerne et viktig inntektsgrunnlag og bidrar til å opprettholde og utvikle etterspørselen etter visuell kunst i regionene. Aktiviteten bidrar til at profesjonelle kunstnere også kan virke og bo utenfor de mest sentrale byene, noe som skaper et levende kunstliv over hele landet. At sentrene fungerer som bindeledd mellom kunstnere, kommuner, fylkeskommuner, organisasjoner og næringsliv sørger for et mangfold av kunstuttrykk, noe som styrker det regionale næringspotensialet for kunstnerne.

Kort informasjon om KiN-nettverket

Kunstsentrene i Norge ble etablert i 2010 av de 15 kunstsentrene og disse er:

Agder Kunstsenter

Akershus Kunstsenter

Buskerud Kunstsenter

Hedmark Kunstsenter- Kunstbanken

Hordaland Kunstsenter

Møre og Romsdal Kunstsenter

Nordnorsk kunstnersenter

Oppland Kunstsenter

Rogaland Kunstsenter

Samisk Senter for Samtidskunst

Sogn og Fjordane Kunstmuseum- Kunstsenteret

Telemark Kunstnersenter

Trøndelag Senter for Samtidskunst

Vestfold Kunstsenter

Østfold Kunstnersenter

KiNs årsrapporter og felles nøkkeltall for sentrene finner dere på nettsida vår nederst på sida:

<http://kunstsentrene.no/landsforeningen-kunstsentrene-i-norge/>

Ta gjerne kontakt med KiN dersom dere har spørsmål eller ønsker mer informasjon fra oss.

Med vennlig hilsen

Landsforeningen Kunstsentrene i Norge

v/ daglig leder Mona Klubben / Joakim Borda-Pedreira

Postadresse:

Staffeldtsgate 5
0166 Oslo

E-post:

post@kunstsentrene.no
joakim@kunstsentrene.no

Mob:

+ 47 95 72 14 17

Web:

www.kunstsentrene.no